

Det sydlige hængsel

Kvalitativ undersøgelse af bilisternes adfærd og strategier på byens veje

UDARBEJDET AF SMART MOBILITET, AARHUS KOMMUNE

15. marts 2017

Skrevet af: Liv Maria Stender Boisen

Det sydlige hængsel

Kvalitativ undersøgelse af bilisternes adfærd og strategier på byens veje

BAGGRUND

Lige nu er der store trafikale udfordringer langs Kystvejen i Aarhus, og der er ingen nem løsning herpå. Der er allerede nu identificeret en løsning med ombygning af krydset ved Chr. Filtenborgs Plads med det formål at "tvinge" bilisterne uden om byen og ud på Ringvejen. Center for Mobilitet ønsker dog at få en større forståelse for problemet, inden en ombygning af krydset sættes i gang. Center for Mobilitet vurderer desuden, at det er uvist, hvor meget denne løsning vil ændre og om bilisterne vil flytte sig fra Kystvejen. Center for Mobilitet ønsker derfor at udforske problemstillingen endnu mere, før en løsning vælges.

I samarbejde med Center for Innovation i Aarhus (CFIA) fokuserer projektet på at udforske de_erfaringer og oplevelser, der ligger til grund for bilisternes adfærd på vejene i Aarhus igennem en designdreven udviklingsproces. Formålet, at skabe indsigt i bilisternes virkelighed, har været at komme bag om de overvejelser, bilister gør sig, når de vælger rute og at undersøge, hvorfor bilisterne vælger de ruter, som de vælger. Indsigterne fra bilisterne skal sammen med kvantitative undersøgelser være med til at kvalificere om den identificerede ombygning af krydset ved Chr. Filtenborg Plads vil afhjælpe udfordringen med trafik langs kystvejsstrækningen.

CFIA arbejder tæt sammen med et tværfagligt projektteam fra Center for Byudvikling og Mobilitet samt Center for Byens Anvendelse.

I CFIA står vi fagligt stærkt på det, man kalder en designdreven tilgang til innovation, der sætter mennesket i centrum for udvikling. Vi arbejder brugernært og praksisnært, og vi tror på at skabe hurtig læring gennem afprøvning af prototyper.

Vores tilgang er kendetegnet ved at være:

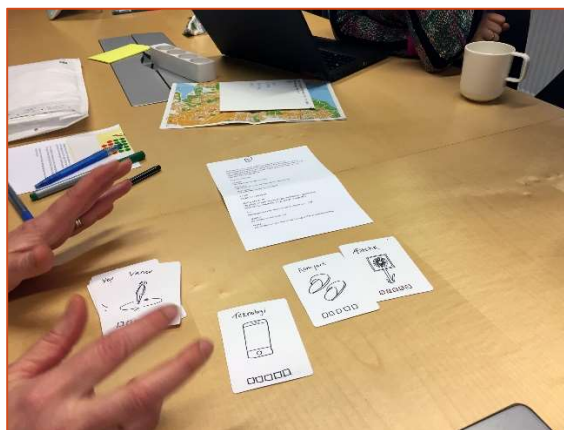
- Udfordrende: Vi rammesætter problem og mulighedsrum på ny
- Brugerfokuseret: Vi tager udgangspunkt i forståelse af borgernes adfærd
- Eksperimenterende: Vi bruger prototyping som et middel til læring.
- Konkret: Vi benytter visualisering for at muliggøre tværgående dialoger om komplekse udfordringer.

// METODE

Der er blevet lavet 16 telefoninterviews og tre dybdegående interviews med bilister, der bor i Bejder/Malling og som arbejder i nærheden i Aarhus og bruger bilen til og fra arbejde. Interviewene har fokuseret på transportvaner og adfærd, herunder hvornår transportvaner bliver etableret og genovervejet. Derudover er informanterne blevet bedt om at beskrive de ruter, de kører til og fra arbejde og hvorfor de vælger de ruter, som de kører.

Som forberedelse til de dybdegående interviews har Center for Innovation udviklet design probes, som er en opgavepakke, der udleveres til informanten til at dokumentere oplevelser og strategier for rutevalg. Metoden bidrager med rig information og er med til at indlede en dybere samtale med informanterne på baggrund af deres besvarelser. Informanterne blev bedt om følgende:

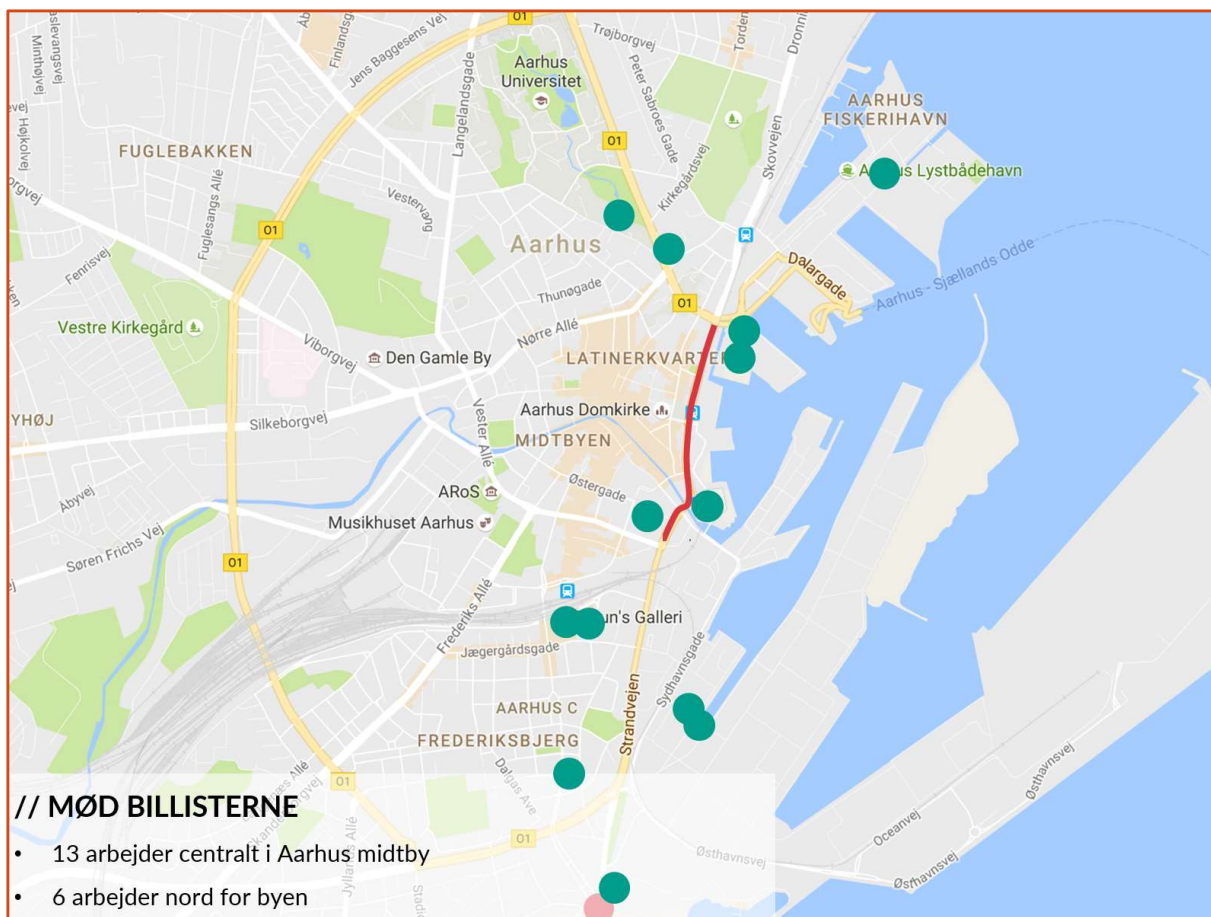
- Tegn på kortet en eller flere ruter, du har kørt fra syd til midt-eller Nordbyen. Markér med grønne og røde dots, steder du oplever som gode og dårlige - beskriv hvorfor.
- Beskriv den absolut bedste køretur – hvad gjorde den god?
- Beskriv den absolut værste køretur – hvad gjorde den dårlig?
- Rate de 8 parameter-kort fra 1-5, alt efter hvor afgørende de er for dit valg af rute. Tilføj evt. nye parametre.

FIGUR 1: BILLEDER AF DESIGN PROBES, SOM BRUGES UNDER DYBDEGÅENDE INTERVIEWS

// MØD BILISTERNE

Det er kendetegnende for de informanter, vi har interviewet, er at det er erhvervsaktive hverdagspendlere i alderen 30-60 år. Det er primært familier, hvoraf mange har hjemmeboende børn. Næsten alle husstande har to biler – nogle har endda fire. Informanterne er på vejen hver dag, men da de fleste har fleksible arbejdstider, benytter de muligheden med at eksperimentere med det bedste afrejsetidspunkt. 13 ud af 19 informanter arbejder centralt i Aarhus og benytter Kystvejen for at komme på arbejde, da det er den direkte vej. 6 arbejder nord for byen, men alligevel bruger de primært Kystvejen.

FIGUR 2: FIGUR: DE GRØNNE CIRKLER VISER, HVOR 13 AF INFORMANTERNE ARBEJDER.

INDSIGTER

I det følgende vil indsigter fra telefoninterviewene og de dybdegående interviews blive præsenteret. Indsigterne vil blive underbygget af citater.

// KØRER SOM EN PRO

Bilisterne er meget reflekterede omkring valg af rute og har generelt eksperimenteret med de ruter, de tager. Bilisterne har et godt kendskab til ruter og smutveje i deres lokalområde og bygger deres rutevalg på masser af erfaring:

”Nogle gange kører jeg igennem skoven, bagom ved Moesgaard skov og kommer ud ved Marselis Hotel, så undgår jeg køen på Oddervej. Jeg kører nogle gange på motorvejen – jeg laver min egen ringvej, hvor jeg kører ud ved fletningen ved nord. Men det er kun, hvis jeg hører, at der er helt stoppet. Nogle gange kører jeg til venstre ved Frederikshøj og ind forbi Marselis Slot og kommer ud ved Filtenborg. Nogle gange drejer jeg fra ved Filtenborg, hvis det stopper til henne ved Skansen. Ringgaden bruger jeg næsten ikke. Min oplevelse er, at det ikke er hurtigere” (Thomas)

”Jeg eksperimenterer og prøver mange ruter af, det er nemt for mig, da jeg er lokalkendt. Jeg kan se, hvis køen starter tidligt, så drejer jeg af og køre f.eks. bagom” (Anne)

Bilisterne er altså eksperter på deres område og rute. Hvis de har kørt to gange om dagen, fem dage om ugen kører de ca. 430 ture om året - plus det løse.

// SUBJEKTIVE LOGIKKER OG PRÆFERENCER

Selvom bilisterne er eksperter ud i deres rutevalg, navigerer de ofte meget subjektivt motiveret. Nogle bilister foretrækker den direkte rute, andre går efter flow, by-oplevelsen eller den hurtigste vej:

"Jeg kører altid igennem byen om morgenen. Det er så dejligt at køre langs vandet, op forbi Rådhuset og AROS. Så får jeg lidt by-oplevelse. Jeg har prøvet Åbyringvej og jeg ved, den ikke er hurtigere" (Pia)

"Den rute jeg vælger er den hurtigste – den er bedre end Ringgaden og Ringvejen. Jeg har kørt turen i 9 år og prøvet Ringvejen og det er slemt" (Susanne)

Der er ikke altid sammenhæng imellem det de siger, og det de gør. Mange taler om den hurtigste vej, men vælger forskellige ruter. Helt generelt på tværs af interviewene er det tydeligt, at tid er et afgørende parameter, når ruten vælges. Hvad bilisterne vurderer som værende den hurtigste vej er ofte meget individuelt.

// NAVIGERER EFTER ERFARING FREM FOR TEKNOLOGI

Bilisterne navigerer ud fra lokalkendskab, erfaringer, fordomme og tidspunkter og ved, hvornår der er pres på trafiknettet. De bilister der shopper mellem forskellige ruter for at undgå kødannelse, bruger primært øjnene til at se, hvad der er den mest hensigtsmæssige rute:

"Jeg kører senere hjemmefra ved 8.30 tiden; for at undgå kø, jeg kan godt lide at møde senere. Bruger roen derhjemme inden til at tjekke mails, nogle gange kommer jeg først kl. 10." (Interview 1)

"Jeg kan se, hvis køen starter tidligt, så drejer jeg af og køre f.eks. bagom" (Anne)

Navigationstjenester bliver primært brugt, når bilisterne skal køre i ukendt terræn. GPS'en opfanger ikke forhindringerne hurtigt nok og bruges primært, når man skal til en ny og ukendt destination.

// ONE STRIKE AND YOU'RE OUT

Interviewene viser også, at der ikke skal mange dårlige oplevelser til, med en rute, før den bliver stemplet som dårlig og uattraktiv. Bilisternes valg bygger på erfaringer, fordomme og hvad de kan se:

Interviewer: "Så hvor mange gange skal du køre en rute, før du vurderer om den er god eller dårlig?"

Bilist: "Nok 6-7 gange og de gange jeg afveg fra Kystvejen har jeg fortrudt. Så har jeg tænkt, at det gør jeg aldrig igen" (Søren)

// FORVIRRENDE AFSTRIBNING

Interviewene viser samtidig, at der er potentialer ved at sikre en bedre afvikling af krydset ved Chr. Filtenborg Plads. Flere af bilisterne har udtrykt, at de lægger sig i midten af vejen, når de kører på Strandvejen frem mod krydset ved Chr. Filtenborg Plads. Først dér bliver det markeret at vejen er to-sporet. Det skaber usikkerhed, forvirring og uhensigtsmæssig kørsel, at vejen ikke er tydeligt afmærket.

Interviewer: "Hvor placerer du dig på vejen, når du kører på Strandvejen ind mod byen?"

Pia: "Jeg holder altid til højre. Det skal man jo. [tænkepause] ... Der er vejen jo dejlig bred. Ja, så jo jeg ligger måske faktisk midt på vejen?" (Pia)

"Bilisterne har vanskeligt ved at navigere i de to vejbaner, venstre svingbane og ligeud. Vejen er dobbelt i flere 100 meter, inden man kommer til filtenborgplads. Jeg har lært det nu, jeg holder mig til højre. Men hvis man placerer sig i midten, skaber man jo kø for begge. Her mangler man information/opstribning" (Thomas)

Det at man som bilist forstår meningen med de gener, der opstår f.eks. ved vejarbejde, ombygning mv., gør at man bærer over med det. Når der ikke er en forklaring eller en tydelig mening, kan det blive en kilde til frustration og irritation.

// DEN DIREKTE VEJ!

Langt de fleste bilister har et arbejde i midtbyen, som de kører til, og i langt de fleste tilfælde stiller arbejdspladsen en parkeringsplads til rådighed. De bilister, der arbejder nord for byen og som vælger Kystvejen, træffer ofte dette valg, fordi Kystvejen er den direkte vej og fordi Kystvejen giver en behageligere kørselsoplevelse.

"Det er tydeligt for enhver, at Strandvejen er hurtigst eller i hvert fald den mest lige linje. Man skal virkelig gøre sig umage for at dreje fra, især når man ved der også er meget trafik på Ringgaden. Jeg tænker bare, at Strandvejen bare må være hurtigst" (6)

"Ringgaden er ikke hurtigere. Kystvejen er den direkte vej. Ringgaden er længere. 6 km hver vej, og når den nu ikke er hurtigere, ja, så bliver jeg på Kystvejen" (Søren)

Søren har aldrig oplevet trafikuheld på Kystvejen, og bilisterne kører ordentlig. Ringgaden virker kaotisk, og der er flere hidsige bilister. Flere af informanterne fremhæver, at Ringgaden opleves som utryk og ofte markant længere end Kystvejen. Desuden byder Ringgaden også på kø-kørsel, mange stop/start og en del "aggressive" bilister. Hvis vi ønsker, at bilisterne ikke tager Kystvejen, er afspærringer en af de få måder at få dem væk fra Kystvejen på. Gør vi det, bliver livet surt for de bilister, der har ærinder i byen.